

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2021 szeptember

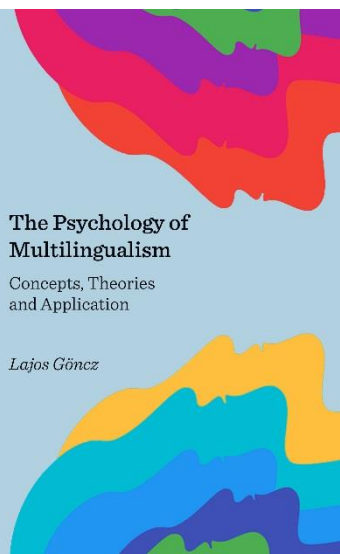
Hírek

ÉRTÉKTEREMTÉS KÜLÜGYI MŰHELY MÓDRA • KÁRPÁTI IGAZ SZÓ – SZAKMAI-TUDOMÁNYOS KÖZÖSSÉGÉPÍTÉSEN DOLGOZNAK HATÁRON INNEN ÉS TÚL – A Külügyi Műhely Alapítvány jelenlegi formájában 2018-ban kezdte meg szakmai munkáját. A szervezet célja, hogy megszólítsa és bevonja a profiljához illeszkedő szakterületeken tanuló hallgatókat, oktatókat és kutatókat, ezáltal egy tudományterületeken átívelő szakmai közösséget építsen fel. A közösségépítés mellett, azzal összhangban a Külügyi Műhely Alapítvány tudományos és tudománynépszerűsítő tevékenységet is ellát. Kezdetekről, kapcsolatépítésről és tervekről beszélgettünk a szervezet gondozásában megjelenő Külügyi Műhely c. online tudományos folyóirat alapító-főszerkesztőjével, **Tóth Zoltán Balázssal** – „...Úgy láttam, Magyarországon nem sok olyan, felsőoktatási intézményektől szervezetileg független kezdeményezés van, amely a feltörekvő, fiatal oktatói-kutatói vagy egyetemi hallgatói közösséget tömörítené egy ilyen szakmai fórumban. Illetve szintén kevés olyan civil kezdeményezés létezik, amely a nemzetközi események feldolgozását, rendszerezését és az azzal kapcsolatos tudományszervezői munkát felvállalná. Ezen céljaink megvalósításához ugyanakkor évről-évre jól megtervezett és tudatos építőmunkára van szükség. Röviden az eddigi szakmai munkánk legfontosabb mérföldköveit foglalnám össze: 2018-ban elindult a Külügyi Műhely – Gyorselemzés sorozat c. online tudományos időszaki kiadvány, 2019-ben megalapítottuk a Külügyi Műhely c. online tudományos folyóiratot, 2020-ban megkezdtük a magyarországi és a határon túli magyar szakmai szervezetekkel és médiumokkal a kapcsolatépítést, míg 2021-ben megkezdhetjük „A Külügyi Műhely Alapítvány tudományos közösségépítési tevékenységének fejlesztése” c. projektet, amely a Nemzeti Együttműködési Alap terhére valósul meg. Az interjú idejére immáron 35 fiatal szakértő kapcsolódott be a Külügyi Műhely Alapítvány szakmai munkájába, akik különböző módokon – a teljesség igénye nélkül: lektorálás, kiadványszerkesztés, kapcsolatépítés, marketing stb. – segítenek a célok megvalósításában ...” <https://kiszo.net/>

A MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJÉT KAPTA: **Marton József** teológus és **Szilágyi N. Sándor** nyelvész, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem professor emeritusai, illetve **Zsigmond Győző** néprajztudós, etnomikológus, a Bukaresti Tudományegyetem professzora <https://magyarkozlony.hu/>

EGYÜTTMŰKÖDÉSI SZÁNDÉKNYILATKOZATOT ÍRT ALÁ A PARTIUMI KERESZTÉNY EGYETEM, VALAMINT A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM – A dokumentumot **dr. Pálfi József**, a PKE rektora, illetve **dr. Kurucz György**, a KGRE Történettudományi Intézetének tanszékvezetője. A mindkét intézmény számára fontos esemény a 360 éves Várad Biblia emlékére szervezett kétnapos konferencia keretében zajlott ... <https://www.erdon.ro/>

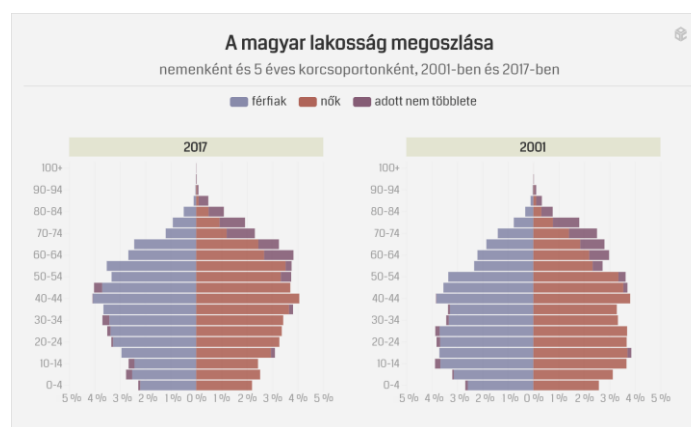
EGY ÁRPÁD-KORI VASKOHÁSZAT NYOMDOKÁN – Nem túl látványos, de annál nagyobb fontossággal bíró régészeti ásatás zajlott a Csíkszereda melletti Vasfűvő-dombon. A feltárt néhány salakos gödör Székelyföld története szempontjából kiemelkedő jelentőségű. **Botár István** régészt és csapatát látogattuk meg az utolsó ásatási napon <https://liget.ro/>



A CAMBRIDGE SCHOLARS PUBLISHING AKADÉMIAI KIADÓNÁL MEGJELENT **Göncz Lajos**¹ *The Psychology of Multilingualism: Concepts, Theories and Application* (A többnyelvűség pszichológiája: fogalmak, elméletek és alkalmazás) című kötete – A többnyelvűség, beleértve a kétnyelvűséget, ma nemzetközileg is fontossá vált az országok, régiók és kontinensek közötti fokozódó kölcsönös függőség, valamint a nyelvi és kulturális sokszínűség megőrzésével kapcsolatos egyre nagyobb aggodalom miatt. Ez a könyv átfogó bevezető a többnyelvűség kutatásához. Bár a pszichológiai szempontok dominálnak, multidiszciplináris perspektívát nyújt a többnyelvűség egyéni és társadalmi következményeiről, összefogva a nyelvészet, a pedagógia, a kognitív idegtudomány, a szociolingvisztika és a pszicholingvisztika meglátásait. A könyv aláhúzza a több nyelven való beszéd és használat normáliságát, és sok mítosz és félelem eloszlatását szolgálja ezzel kapcsolatban. Az elméleti kérdések mellett ajánlásokat is tartalmaz arra vonatkozóan, hogyan lehet előmozdítani a többnyelvűséget egy domináns nyelvcsoporthoz

gyermekükben, és hogyan lehet oktatás révén fenntartani az etnikai közösségekből származó diákok minden nyelvét <https://www.cambridgescholars.com/>

A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG DEMOGRÁFIAI FOLYAMATAINAK ALAKULÁSA UKRAJNA FÜGGETLENNÉ VÁLÁSA ÓTA – A 30 éves Ukrajna a kárpátaljai magyarság szemszögéből – Ukrajna függetlenségének 30. évfordulója kapcsán több szakember megkérdezésével összeállítást készítettünk az ország elmúlt 3 évtizedében bekövetkezett változásokról. Elemzésünkben arra kerestünk válaszokat, hogy a demográfia szempontjából (előző írásunkban a jog oldaláról vizsgáltuk meg a témát) honnan indult és hová jutott a kárpátaljai magyarság. Az adott szakterületen **dr. Kovály Katalin**, az ELKH CSFK Földrajztudományi Intézetének kutatója, a SUMMA 2017 kutatócsoport résztvevője foglalta össze az elmúlt időszak legjelentősebb/drasztikusabb változásait ... <https://kiszo.net/>



A DIASZPÓRÁBAN OKTATÓ MAGYARTANÁROKAT SEGÍTI A GYŐRI SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM KÉPZÉSE – A hétféligi magyar iskolákban tanítókat segíti a Széchenyi István Egyetem képzése. Kanadától Argentínán át Litvániáig tucatnyi országból vannak résztvevők a győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kara által a diaszpórában magyar nyelvet és kultúrát tanítók számára megrendezett, párhuzamosan jelenléti és online módon lebonyolított továbbképzésen. Az akkreditált program végén idén már oklevéllel szerezhető <https://felvidek.ma/>

ÚJ FOLYÓIRAT A SAPIENTIA EMTE ÉGISZE ALATT – Megjelent a Revista Română de Istoria Dreptului/Romanian Journal of Legal History első száma. A folyóiratot a Sapientia EMTE és a Forum

¹ **Göncz Lajos** a szerbiai Újvidéki Egyetem pszichológia professzora. Tagja a szerbiai Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémiának, kutatása a kisebbségi tanulmányokra összpontosít, különösen a többnyelvűség és a multikulturalizmus pszichológiai következményei tekintetében. Négy könyv és számos cikk szerzője, amelyekben széles körű vizsgálatok eredményeit részletezte, és nagymértékben hozzájárult a kétnyelvűség pszichológiájának területéhez

Iuris Könyvkiadó jelenteti meg. A Revista Română de Istoria Dreptului/Romanian Journal of Legal History a római jog és a jogtörténet tudományos folyóirata. Konkrét célja, hogy a közép-kelet-európai térségnek és az összehasonlító jogtörténeti megközelítésmódnak külön fórumot teremtsen. A folyóirat kétnyelvű: román vagy angol nyelven írt cikkeket fogad el publikálásra. A folyóirat nyomtatott és online, open access formában is elérhető. A folyóirat évkönyv jelleggel, évente egy alkalommal jelenik meg, de a szerkesztők tervei szerint tematikus különszámokat is meg fognak jelentetni <http://jog.sapientia.ro/hu>

KARIKÓ KATALIN KAPTA MEGOSZTVA A TUDOMÁNY OSCARJÁNAK SZÁMÍTÓ BREAKTHROUGH-DÍJÁT – **Karikó Katalint** és **Drew Weissmant**, az mRNS-vakcinák technológiájának alapját megteremtő kutatókat díjazták 2021-ben a Breakthrough-díj élettani kategóriájában. A tudományos élet paradigmaváltó kutatásait támogató, évente három kategóriában (matematika, fizika, élettan) átadott elismerést 2012 óta ítélik oda, a díjat a techvilág meghatározó szereplői alapították <https://qubit.hu/>

DIÁKCSEREPROGRAM EGY HATÁRON ÁTÍVELŐ PROJEKTUM ÁLTAL – Egy határon átívelő, IPA-projektum részeként diákcsere program indulhat a közeljövőben a vajdasági Nagybecskerekén. A tervek szerint 17 magyarországi egyetemista részesül gyakorlati oktatásban, és ugyanennyi fiatal várnak Mórahalomra is, akik az ottani tapasztalatokkal ismerkedhetnek. A projektum a Scholar-SME név alatt valósul meg, és értéke mintegy 900 ezer euró. A fiatalok ösztöndíjasokként fél évet tölthetnek majd Nagybecskerekén, illetve Mórahalmon <https://www.vajma.info/>

TEHETSÉGGONDOZÁSBÓL JELES – A Momentum Doctorandus megkapta a Bonis Bona – Kiváló tehetséggondozó szervezet díját. A tízéves szervezet tekintélyes múlttal rendelkezik a tehetséggondozás terén, ezért méltán büszkék az elismerésre. A díjat Budapesten **Fazekas Andrea**, a szervezet elnöke vette át. *A Momentum Doctorandus, amikor tíz évvel ezelőtt megalakult, azt a célt tűzte maga elé, hogy összefogja és segítse a kárpátaljai magyar doktoranduszokat a tudományos életbe történő integrációjukban* – jegyzi meg **Fazekas Andrea** elnök. *Ám a szervezet tagjai elég hamar felismerték, hogy fontos az utánpótlás, ezért nagy hangsúlyt fektettek a tudománynépszerűsítésre, illetve a tehetséggondozásra. Immár széles rétegét szólítjuk meg a kárpátaljai magyar fiataloknak, a középiskolától kezdve az alap- és mesterfokozatú tanulmányaikat végzőkön, illetve PhD-hallgatókon át a doktorjelöltekig. Az érdekképviselő mellett a jövőben doktori pályát választók tudományos előrehaladását is igyekszünk segíteni ...* <https://kiszo.net/>

MAGYAR-MAGYAR SZÓTÁR: MEGBESZÉLÉST TARTOTT A TERMINI MAGYAR NYELVI KUTATÓHÁLÓZAT – A Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózatba tömörült kutatóállomásoknak kezdettől fogva egyik kiemelt kutatási témája a kisebbségi magyar nyelvváltozatok sajátos szókészletének gyűjtése, vizsgálata, elemzése. Ennek eredményeként létrehozták és folyamatosan fejlesztik a *Magyar-magyar szótárt és adatbázist*. Ebben a jelenleg 5172 szócikket tartalmazó lexikográfiai adattárban azokat a magyarországiaktól eltérő, idegen eredetű és belső keletkezésű szavakat és szójelentéseket gyűjtik, amelyeket a Kárpát-medencében, az országhatáron túl élő magyarok használnak. A szótár mind a hét, Magyarországot körülvevő ország magyarlakta régióinak (Erdély, Felvidék, Vajdaság, Kárpátalja, Horvátország, Muravidék, Örvidék) sajátos szavait, közvetlen kölcsönzéssel, jelentéskölcsönzéssel és tükörfordítással keletkezett lexikai elemeit, továbbá idegen mintától független saját alkotásait és egykori közmagyar szókincs megőrzött régiségeit tartalmazza. A szótár ezenkívül a jelentésbeli kölcsönszavak közmagyar jelentéseit is feltünteti <https://hodinkaintezet.uz.ua/>

Várható események, felhívások

AZ AMERIKA MAGYAR AKADÉMIKUSOK TÁRSASÁGÁNAK KONFERENCIÁJA – Az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága (AMAT) 2021. szeptember 23-26 között, a washingtoni magyar nagykövetségen rendezi éves tudományos konferenciáját és közgyűlését az Amerikában dolgozó köztestületi tagok bevonásával. A konferenciát Zoom linken is közvetítik. A konferencián többek között előadnak az MTA külső tagjai: **Szabó Sándor, Szabó Gyöngyi, Bodor Miklós, Sztípanovits János, Albert Réka, Ács J. Zoltán, Tigyi Gábor, Maliga Pál** illetve **Kocsis Károly**, a Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnöke... <http://www.ahaa-amat.org/>

DEBRECENBEN RENDEZIK AZ I. KÁRPÁT-MEDENCEI ZENETUDOMÁNYI KONFERENCIÁT – A Kárpát-medencei Zenetudományi konferencia, mely az I. Kárpát-medencei Komolyzenei Fesztivál programsorozatán belül kerül megrendezésre szeptember 25-én a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának Nagytermében, zenetörténetünk néhány óriásának Kárpát-medencei kötődését, pontosabban e sokrétű kötődésrendszernek néhány aspektusát mutatja be. A konferencia szervezője **Solymosi Tari Emőke** zenetörténész, az MMA rendes tagja. A Kárpát-medencei magyarság – elválaszthatatlanul a vele békében élő nemzetiségektől – határtalan szellemi kincset hozott létre ezeréves történelme során –, határtalanul összetartozót, melyet a mesterségesen meghúzott országhatárok sem szakíthatnak szét. Az I. Kárpát-medencei Komolyzenei Fesztivál és Zenetudományi konferencia megálmodói úgy vélik, sosem szűnő kötelességünk, s egyben örömteli lehetőségünk ennek a kincsnek tudatosítása és továbbadása annak érdekében, hogy megőrizhessük lelki-szellemi egységünket, és „*gazdagíthassuk velük az emberiséget*” <https://papageno.hu/>

2021. NOVEMBER 4-5-ÉN KERÜL SOR A 21. ÉLŐNYELVI KONFERENCIÁRA – A rendszerváltásig a magyar–magyar kapcsolatok esetlegesek voltak, főként egyéni személyes viszonyon alapultak, s ez alól a tudományos együttműködés sem lehetett kivétel. A magyarországi és határon túli magyar nyelvészek közötti szervezett és rendszeres kapcsolattartás fórumát az 1988-ban indult Élőnyelvi Konferenciák sorozata indította; a tanácskozások többségén elhangzott előadásokból kötetek sora jelent meg. 2021-ben már a 21. tanácskozást szervezik. Az eseményt eredetileg 2020 októberére tervezték, a járványügyi helyzetre való tekintettel azonban a következő évre halasztották. A szervezők úgy ítélik meg, hogy a helyzet továbbra sem teszi lehetővé a biztonságos személyes találkozást, ezért az online forma mellett döntöttek – A kétévente tartott magyar szociolingvisztikai konferenciát 2021. novemberében rendezik meg a Zoom platformon keresztül. Az eseményt továbbra is Beregszászból (Kárpátalja, Ukrajna) koordinálják majd. A konferencia központi témája továbbra is: **a határ mint konvergáló és divergáló tényező a nyelvben** <https://hodinkaintezet.uz.ua/>

MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA ERDÉLYBEN – A NEMZETI TUDOMÁNYOSSÁG ÉS MŰVÉSZETEK ERDÉLYI-SZÉKELYFÖLDI KIVÁLÓSÁGAI – Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Csíkszeredai Fiókegyesülete, Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa és a Sapientia EMTE Csíkszeredai Kara szervezésében – Erdélyi Múzeum-Egyesület Csíkszeredai Fiókegyesülete, Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa és Sapientia EMTE Csíkszeredai Kara szervezésében 2021. november 6-án, pénteken, Csíkszeredában kerül sor A Magyar Tudomány Napja Erdélyben fórum szekciójára "A nemzeti tudományosság és művészetek erdélyi-székelyföldi kiválóságai" címmel. A konferenciával olyan személyiségekre kívánják irányítani a figyelmet, akik Székelyföldről, Erdélyből indultak vagy ide kötődtek és tudásuk,

tehetségük által a magyar és egyetemes tudományosság, művészeti és kulturális élet gazdagítói lettek ... <https://www.eme.ro/>

A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA ERDÉLYBEN RENDEZVÉNYSOROZAT IDEI MOTTÓJA: TUDOMÁNY: IRÁNYTŰ AZ ÉLHETŐ JÖVŐHÖZ – A nyitó ünnepség és az első nap plenáris előadásainak helyszíne a Protestáns Teológiai Intézet díszterme, Kolozsvár, Bocskai/A. Iancu tér 13. sz. – Időpont: 2021. november 19., péntek <https://www.eme.ro/>

ERDÉLYI TERMÉSZETTUDOMÁNYI KONFERENCIA (ETK-20) – Az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) Természettudományi Szakosztálya A Magyar Tudomány Napja Erdélyben Fórumhoz kapcsolódóan (20. Fórum) az idén is megszervezi online formában az Erdélyi Természettudományi Konferenciát (ETK-20) **2021. november 20-án**. A Konferencia munkálatait az eddigi gyakorlatnak megfelelően a biológia, fizika, földtudományok, kémia, környezettudományok szekciókban tartják. A rendezvény fő célja lehetőséget biztosítani a természettudományok különböző területeit művelők számára az egymás munkájával való találkozásra. A Konferencia hivatalos nyelve magyar és angol. Tervezett programját a Szakosztály honlapján (www.eme.ro/termeszet) mielőbb közzéteszik, illetve arról a részvételi szándékukat **2021. október 15-ig** jelző személyeket körlevelünkben tájékoztatják ... <https://www.eme.ro/>